

MAROKKAANSE SCHOLIEREN IN GOUDA: EEN ADVIES VOOR EEN SUCCESVOLLE SCHOOLCARRIÈRE

**Advies van de AllochtonenAdviesRaad
aan de gemeente Gouda**

**Autar Consultancy
Zoetermeer**

Maart 2008

INHOUDSOPGAVE

Inleiding

1. Feiten en bevindingen

Marokkaanse bevolking in Gouda
Schoolverzuim onder Marokkaanse jongeren
Voortijdig schoolverlaten onder Marokkaanse jongeren
Volgens Marokkaanse jongeren en hun ouders
Volgens het jongerenwerk
Goudse jeugdbeleid

2. Conclusies

3. Aanbevelingen

Goede voorbeelden elders
Mogelijkheden voor Gouda
Aanstellen van Schooloudercontactpersoon

Literatuur

Bijlage:

1. Competenties en functie-eisen schooloudercontactpersoon

INLEIDING

De AllochtonenAdviesRaad (AAR) heeft al enige tijd de onderwijspositie van allochtone scholieren in Gouda op de agenda. De AAR vindt onderwijs een speerpunt en wil een ongevraagd advies aan B&W en aan de gemeenteraad van Gouda uitbrengen over de mogelijkheden van verbetering van de onderwijspositie van allochtone scholieren in Gouda (artikel 2.1 van Convenant tussen AAR en gemeente Gouda). De nadruk ligt op Marokkaanse scholieren in de hoogste groep van het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs (vmbo, mbo).

De onderwijsachterstand van leerlingen van allochtone afkomst is al jaren hardnekkig in Nederland. Dit blijkt steeds weer uit bijvoorbeeld jaarrapporten van het SCP en CBS over integratie. Taal- en rekenachterstand in groep 8 van de basisschool, lage schooladviezen, hoge doorstroom (80%) naar de laagste niveaus van het vmbo, relatief veel schooluitval (10%), het zijn terugkerende constatering over allochtone leerlingen.

In Gouda is de situatie helaas niet heel anders. Het schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten onder Marokkaanse leerlingen uit Gouda is hoog, schoolprestaties laten te wensen over, de ouderbetrokkenheid is gering, de aansluiting op een vervolgopleiding of werkplek is slecht. Dit alles geeft deze leerlingen een slechte start in de samenleving, met weinig toekomstperspectief.

Daarom heeft Autar Consultancy de opdracht van AAR gekregen om een advies te schrijven. De kernvraag luidt: Hoe kan de onderwijspositie van Marokkaanse scholieren in Gouda verbeterd worden? Om deze vraag te beantwoorden en in een advies te vertalen heeft Autar Consultancy diverse documenten geanalyseerd. Ook is Autar Consultancy de afdeling Onderwijs van de gemeente Gouda en het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Midden Holland (ISMH) dank verschuldigd voor de bereidwillige medewerking.

Leeswijzer

In dit advies wordt allereerst kort en zo goed als mogelijk de feitelijke situatie geschetst inzake de onderwijspositie van Marokkaanse jongeren in Gouda. Ook bevindingen uit eerdere onderzoeken worden hierin meegenomen. Daarna volgen analyse en conclusies. Het advies sluit af met een reeks aanbevelingen, waarvan een nader uitgewerkt is. Achterin is de gebruikte literatuur opgenomen.

1 FEITEN EN BEVINDINGEN

Marokkaanse bevolking in Gouda

Op 1 januari 2007 woonden er in Gouda 70.943 mensen. Van hen waren er 6.321 van Marokkaanse afkomst. Dat komt neer op 9% van de Goudse bevolking; bijna een op de tien. Van hen heeft 70% zowel de Nederlandse als de Marokkaanse nationaliteit. Ongeveer de helft van alle Marokkaanse Gouwenaren is van de eerste generatie, de andere helft van de tweede generatie. Als we naar de leeftijd kijken, blijkt dat bijna een derde van de Marokkaanse Gouwenaren nog geen 20 jaar oud is; nog eens een derde is tussen de 20 en 40 jaar oud. Een jonge bevolkingsgroep. Marokkaanse kinderen vormen de grootste groep kinderen van niet-Nederlandse afkomst. Gemiddeld heeft 15% van de kinderen Marokkaanse ouders. Bijna een op de zeven kinderen in Gouda heeft dus een Marokkaanse achtergrond.

De meeste Marokkaanse Gouwenaren wonen in Gouda Oost, maar ook in Korte Akkeren, en in mindere mate Goverwelle. Ze maken daar respectievelijk 17%, 14% en 9% van het aantal wijkbewoners uit. In Stolwijkersluis woont geen enkele Marokkaan, in de wijken Bloemendaal en Plaswijk nog geen 5%. De AAR is van mening dat de concentratie van Marokkaanse bewoners in sommige wijken en de opvallende afwezigheid in andere wijken uitnodigen tot onderzoek (Bron: Bevolking en grondgebied 2007, Gemeente Gouda).

Schoolverzuim onder Marokkaanse jongeren

In totaal waren er 12.700 Goudse scholieren (basis- en voortgezet onderwijs) in het schooljaar 2006 – 2007. Hoeveel leerlingen van Marokkaanse afkomst zijn is niet bekend, maar vermoedelijk is dit ook zo'n 15% (gezien hun aandeel in de Goudse bevolking).

Schoolverzuim valt uiteen in:

- absoluut schoolverzuim: de leerling staat niet ingeschreven bij een school;
- relatief schoolverzuim: de leerling staat wel ingeschreven maar spijbelt in meer of mindere mate. Relatief schoolverzuim kan luxeverzuim of zorgwekkend verzuim zijn.

Zowel het absolute als het relatieve verzuim viel reuze mee (*Jaarverslag 2006-2007*, Bureau Leerplicht, gemeente Gouda): slechts 2% van alle 12.700 leerlingen. Uitgesplitst:

- Over 244 scholieren (inclusief basisonderwijs) ontving Bureau Leerplicht van scholen een melding van relatief schoolverzuim.
- Van absoluut verzuim is bij tien leerlingen sprake, maar slechts drie daarvan zijn met onbekende bestemming vertrokken. De overige leerlingen zijn weer ingeschreven bij een school of staan op een wachtlijst voor speciaal onderwijs.
- Dertig leerlingen volgden onderwijs via projecten als Herstart (8), Rebound (5) en Daghulp stap (17).

Kanttekeningen

Alhoewel het *Jaarverslag 2006-2007* helder bevindingen over schoolverzuim weergeeft, is er een aantal kanttekeningen bij te maken.

1. Het gemeentelijk Bureau Leerplicht registreert helaas niet de etniciteit van de gemelde leerlingen. Er is voor de leerplichtregistratie namelijk geen specifiek doelgroepenbeleid. Daarom is het onbekend hoeveel Marokkaanse leerlingen van school verzuim(d)en.
2. Bureau Leerplicht is voor volledige en betrouwbare cijfers afhankelijk van de scholen die alle verzuim, schorsingen en verwijderingen dienen te melden. Helaas hebben scholen hun registratie nog niet goed op orde, of melden ze niet alle gevallen bij Bureau Leerplicht. Het is dus onbekend hoeveel schoolverzuim er *niet* gemeld wordt.
3. Ook registreert Bureau Leerplicht niet het aantal voortijdige schoolverlaters. Dat is een taak van het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voor de leerplicht (RMC). Wel vermeldt het *Jaarverslag 2006-2007* dat 'binnen deze leeftijdscategorie (de 17-jarigen – AC) de grootste groep voortijdig schoolverlaters voorkomt'.

Voortijdig schoolverlaten onder Marokkaanse jongeren in Gouda

'Iedere jongere tot 23 jaar die zonder diploma of startkwalificatie het onderwijs verlaat valt onder de noemer voortijdig schoolverlater. Een jongere moet minimaal in bezit zijn van een startkwalificatie; een diploma havo, vwo of niveau twee van het mbo.'(www.minocw.nl, dossier Voortijdig schoolverlaten).

Er zijn voor dit advies verschillende bronnen over voortijdige schoolverlaters in Gouda gebruikt: de Goudse wethouder Jeugd, de effectrapportage van het RMC, een onderzoeksrapport van JSO en het jaarverslag 2006-2007 van het Coördinatiepunt Voortijdig Schoolverlaten. Het aantal voortijdig schoolverlaters per jaar varieert van 53 tot 240, afhankelijk van de bron. Nog onduidelijker is hoeveel Marokkaanse scholieren voortijdig de school verlaten en hoeveel daarvan in Gouda wonen.

Volgens de Goudse wethouder Jeugd Marion Suijker zijn er jaarlijks ongeveer 240 voortijdig schoolverlaters onder de 18 in Gouda (toespraak *Sluitende aanpak jeugdwerkloosheid*, 24 april 2007). Ze noemt geen etnische herkomst.

Het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Zuid-Holland (RMC) registreert voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar. Volgens het RMC waren er in de regio Midden-Holland en Rijnstreek 199 Marokkaanse jongeren die voortijdig de school verlieten in het schooljaar 2006-2007 (Effectrapportage 2006-2007 regio Midden-Holland en Rijnstreek).

JSO meldt met enige voorzichtigheid dat er in het schooljaar 2004-2005 53 voortijdig schoolverlaters (12-16 jaar) waren op een totaal van 4.632 leerlingen in die leeftijdsgroep.

Dreigende schoolverlaters

Het CoördinatieTeam Voortijdig Schoolverlaten (CTVS) begeleidt leerplichtige leerlingen van 12 tot 17 jaar die *dreigen* de school te verlaten, opdat ze alsnog een startkwalificatie halen.

CTVS heeft 95 leerlingen begeleid in het schooljaar 2006-2007:

- 55 van die leerlingen kwamen uit Gouda (58%).
- 21 leerlingen zijn van Marokkaanse afkomst (22%).
- 67 leerlingen komen van het vmbo (70%).

- 32 leerlingen zijn 15 jaar (33%), gevolgd door 16- en 14-jarigen (23% resp.22%)

JSO vermeldt soortgelijke cijfers over het schooljaar 2004-2005 in haar rapport, alleen is het aandeel Marokkaanse scholieren dan veel hoger: 61% van de begeleide allochtone leerlingen is van Marokkaanse afkomst.

Redenen om voortijdig de school te verlaten

De problemen van voortijdige schoolverlaters zijn heftig (JSO, CTVS). Het gaat om gedragsproblemen (minder makkelijk aan te spreken, te corrigeren en te sturen), problemen thuis, sociaal-emotionele problemen, problemen rond loverboys, verslaving (alcohol, drugs, computers) en slachtoffer- en daderschap van seksuele misdrijven.

Enkele oorzaken die extra een rol lijken te spelen voor Marokkaanse jongeren:

- Verkeerd schooladvies in groep 8 van de basisschool.
- Verkeerde schoolkeuze in het voortgezet onderwijs.
- Christelijke grondslag van scholen in het voortgezet onderwijs.
- Onderwijs spreekt niet aan, daagt niet uit.
- Gebrek aan stageplaatsen.
- (Snel) geld verdienen in plaats van naar school gaan.
- Gebrek aan integratie, afzetten tegen heersende schoolcultuur, normen en waarden en afzetten tegen het gezag van docenten.
- Veranderde ouderrol: ouders corrigeren minder, leunen meer op de school als opvoeder, zijn zelf moeilijk benaderbaar.

De AAR concludeert dat het niet mogelijk is om een accuraat beeld en exacte aantallen te geven van het aantal Marokkaanse voortijdig schoolverlaters in Gouda vanwege registratieproblemen bij scholen, gemeenten (bureaus Leerplicht), RMC en over het algemeen.

Volgens Marokkaanse jongeren en hun ouders

De gemeente Gouda heeft in maart en april 2004 zes bijeenkomsten gehouden met Marokkaanse mannen, vrouwen en jongeren apart (Verslag informatiebijeenkomsten jeugdpreventie, ongedateerd). Studenten Culturele Antropologie (VU Amsterdam) hebben in opdracht van Stichting Alouan onderzoek gedaan naar de problemen met/van Marokkaanse jongeren in het vmbo in Gouda (Van Zurk, 2003). Daartoe hebben ze Marokkaanse ouders, Marokkaanse jongeren en (Nederlandse) leerkrachten geïnterviewd.

De bevindingen uit beide bronnen komen overeen en zijn nog steeds relevant. Het perspectief van Gouds-Marokkaanse jongeren en hun ouders zal vermoedelijk niet veel veranderd zijn. Het biedt inzichten in hoe jongeren en hun ouders denken over de oorzaken en aanpak van de onderwijsproblemen van Marokkaanse jongeren. Zij wijten de problemen aan een gebrek aan erkenning van hun islamitische identiteit, aan te weinig contact met school, aan te weinig toezicht op jongeren, aan te weinig informatie over school en aan te weinig respect.

Over identiteit en erkenning daarvan:

- De jongeren zijn in Nederland geboren maar zien zichzelf in de eerste plaats als Marokkaan. Ze hebben last van de negatieve beeldvorming over Marokkanen en voelen zich vaak zondebok en gediscrimineerd
- Marokkaanse ouders voelen zich machteloos als ze het brutale gedrag van hun kinderen zien, en tegelijkertijd de grote vrijheid die de Nederlandse samenleving aan kinderen schenkt
- De Marokkaanse gemeenschap, zoals de moskee, wordt te weinig betrokken bij de jongeren.

Over betrokkenheid bij school:

- School en huiswerk vinden jongeren niet 'stoer', dure kleding, een mobiele telefoon of scooter wel. Snel geld verdienen is belangrijk, hetzij met een baantje, hetzij via criminele activiteiten.
- De jongeren vinden dat de meeste leerkrachten niet streng genoeg zijn, geen orde kunnen houden, niet consequent zijn (straf). Marokkaanse vaders vinden dat Marokkaanse jongeren die overlast veroorzaken en crimineel zijn veel harder aangepakt kunnen worden.
- De jongeren vinden het enerzijds jammer dat hun ouders zich zo weinig met school bemoeien, omdat het lijkt alsof ze niet geïnteresseerd zijn. Anderzijds vinden jongeren het ook wel handig, omdat er weinig op hun huiswerk en hun lesrooster gelet wordt, wat hen de ruimte geeft om bijvoorbeeld te spijbelen. De meeste ouders kunnen niet controleren of ze hun

huiswerk wel (goed) maken: ze weten niet wat ze dan moeten controleren of kunnen nauwelijks (Nederlands) lezen.

- Ouders hebben weinig contact met school. Soms sturen ze oudere broers of zussen naar ouderavonden. Er is wederzijds te weinig betrokkenheid tussen school en ouders.

Over informatie:

- Al hechten alle ouders groot belang aan onderwijs, de meeste Marokkaanse ouders begrijpen weinig van het Nederlandse onderwijs. Ze weten niet wat er van ouders verwacht wordt; zij verwachten dat de leerkrachten niet alleen lesgeven maar ook opvoeden.
- Ouders weten niet hoe ze hun kinderen kunnen ondersteunen bij school en huiswerk. Ze maken zich zorgen over hun kinderen op de middelbare school. Ze willen meer steun van school en andere instanties om hun kinderen op het rechte pad te houden.
- Marokkaanse jongeren willen meer betrokken worden bij het Goudse jeugdbeleid. Ze vinden dat de gemeente meer moet praten met en beter luisteren naar Marokkaanse jongeren.

Over wederzijds respect:

- Sommige jongeren hebben weinig respect voor leerkrachten. Ze vinden dat leerkrachten te weinig van de islam weten of daar rekening mee houden.
- Sommige ouders voelen zich niet serieus genomen door school en leerkrachten. Ze vinden dat leerkrachten te weinig van de islam en haar waarden weten en vatten dat op als desinteresse. Ze voelen zich soms als dom behandeld.
- Sommige ouders hebben weinig vertrouwen in het onderwijs, omdat hun kinderen een te laag schooladvies krijgen en omdat leerkrachten een lage verwachting van Marokkaanse leerlingen hebben.

De AAR vindt het opmerkelijk dat scholen vaak klagen over de geringe ouderbetrokkenheid van allochtone ouders. Uit bovenstaande blijkt dat ouders juist grote behoefte aan betrokkenheid hebben, maar zich niet gezien en gehoord voelen en niet weten wat er van hen verwacht wordt. Opvallend is dat de islamitische school Al Qalam in Gouda laat zien dat ouderbetrokkenheid heel groot kan zijn, als scholen daar de gunstige omstandigheden voor creëren.

Volgens het jongerenwerk

JSO heeft ook het jongerenwerk in Gouda betrokken bij het onderzoek naar voortijdig schoolverlaten van Marokkaanse Gouwenaren (2006). Inmiddels zijn Stichting Welzijn Gouda en stichting Alouan gefuseerd tot Factor-G.

Het jongerenwerk werkt vooral veel met Marokkaanse jongens (85%) onder de 18 jaar die overlast veroorzaken. De jongerenwerkers zien vaak jongeren die van school spijbelen, thuis geen begeleiding krijgen en niet in beeld zijn bij Bureau Leerlingzaken. Ze hebben met veel jongens een vertrouwensband, maar kunnen weinig tot niets voor ze doen vanwege tijdsgebrek voor individuele begeleiding. Er is geen andere instantie die met deze groep aan de slag gaat, dus de jongens vallen in een gat, constateren de jongerenwerkers.

De jongerenwerkers bevestigen de bevindingen die al eerder genoemd zijn in dit advies. Ook zij noemen de afwerende reacties die Marokkaanse jongeren vaak krijgen, ouders die onvoldoende toezicht en grip op hun kinderen hebben, machtsproblemen met docenten, gebrek aan stageplekken. Ook heerst er volgens de jongerenwerkers bij ouders gelatenheid over de problemen die veel jongeren hebben.

JSO concludeert dat er weinig laagdrempelige voorzieningen buiten de school zijn ingezet, terwijl daar wel kansen liggen om leerlingen te bereiken en ondersteuning te bieden. (2006, p.45)

1.6 Goudse jeugdbeleid

Een Goudse toekomst schetst het Goudse jeugdbeleid voor de jaren 2007 – 2011. Talenten van jongeren staan daarin centraal. De gemeente wil ook voorkomen dat jongeren tussen wal en schip terecht komen. Daarom wil de gemeente investeren in de toekomst van jongeren. Om die ambities te realiseren heeft de gemeente indicatoren ontwikkeld, te beschouwen als concrete, meetbare doelen. Enkele indicatoren die volgens de AAR relevant zijn voor Marokkaanse kinderen (die overigens niet specifiek genoemd worden in de jeugdnota):

- Iedere Goudse jongere heeft kennisgemaakt met het aanbod van sport- en cultuurvoorzieningen. Jongeren in achterstandssituaties maken minstens evenredig gebruik van de aanwezige voorzieningen. (talenten ontwikkelen).
- Hogere CITO-scores bij jongeren met een sociaal-economische factor. Het verschil tussen deze groep en de overige jongeren wordt kleiner.
- 100% van de leerplichtigen zit op school.
- Iedere jongere tot 25 jaar heeft een baan, volgt een opleiding of heeft een werkervaringsplaats.
- Er is een sluitend netwerk van organisaties in de jeugdketen. Alle gesignaleerde problemen leiden tot actie rond de betreffende jongere.

De gemeente erkent dat contact tussen school en ouders cruciaal is voor kinderen, maar dat dat contact niet altijd naar wens is. 'Door middel van haar regierol blijft de gemeente Gouda investeren en stimuleren om de ouderbetrokkenheid op scholen te vergroten en het contact tussen ouders en school te verbeteren.' (p.15).

Eerdere maatregelen

Uit diverse onderzoeken blijkt dat er al een aantal jaren structureel aandacht is voor de onderwijsproblemen van Marokkaanse scholieren in Gouda. Er zijn de afgelopen jaren verschillende maatregelen genomen om de onderwijsproblemen aan te pakken. Zoals interdisciplinaire overleggen, notitie over ouderbetrokkenheid, maatschappelijke consultants op basisscholen en huiswerkbegeleiding.

De AAR stelt vast dat niet meer goed te achterhalen is wat de resultaten van deze eerdere maatregelen zijn. Inbedding van de resultaten in reguliere werkwijzen van organisaties is uitgebleven.

JSO constateerde dat er een veelheid en wirwar aan projecten is in Gouda, en dat er een sluitend aanbod moet komen. 'Het is zinvol alle initiatieven, waar mogelijk en wenselijk, aan elkaar te binden.'(2006, p.45).

De AAR vindt het dan ook een positieve ontwikkeling dat de gemeente Gouda nu een samenhangend jeugdbeleid voorgenomen heeft, waaraan allerlei partijen zich verbonden hebben. Ook de indicatoren zijn handige hulpmiddelen om het beleid te realiseren.

CONCLUSIE

Onbekend aantal Marokkaanse spijbelaars en schoolverlaters

Specifiek over Marokkaanse scholieren kan Bureau Leerplicht geen cijfers over verzuim, schorsing of verwijdering geven, laat staan over voortijdig schoolverlaten. De reden hiervoor is dat de gemeente geen doelgroepenbeleid hanteert, dus leerlingen niet naar etniciteit registreert. Bovendien registreert het RMC voortijdig schoolverlaters en niet Bureau Leerplicht.

Deze conclusie lijkt enigszins in strijd te zijn met de kerntaak van Bureau Leerplicht, namelijk toezicht op en handhaving van de Leerplichtwet, kortom zorgen dat alle leerplichtige jongeren naar school gaan. Sinds 1 augustus 2007 is de leerplichtige leeftijd bovendien opgerekt tot 18 jaar. Specifiek van Marokkaanse jongeren is bekend dat ze veel verzuimen en voortijdig de school verlaten.

Deze feiten lijken te rechtvaardigen dat Bureau Leerplicht de Marokkaanse leerlingen, zowel spijbelaars als schoolverlaters, tijdelijk wel apart gaat registreren, om beter inzicht te krijgen in de aard en omvang van schoolverzuim onder Marokkaanse jongeren. Maar ook om eerder - al op de basisschool - Marokkaanse leerlingen in het oog te krijgen en te houden. De gemeente heeft immers als indicator gesteld dat 100% van de leerplichtige leerlingen op school zit. Het gemeentelijke Bureau Leerplicht kan hier een toezichthoudende rol in vervullen.

Door aard en omvang nauwkeuriger in beeld te krijgen is het echter ook duidelijker waar het misgaat, of dreigt mis te gaan, en wat daar tegen te doen is. Zo kan voorkomen worden dat leerlingen terechtkomen bij onderwijsterugleidende projecten als Herstart, Rebound, Op de rails, Basta en Time Out.

Het RMC lijkt nog het meest precies het aantal Marokkaanse voortijdige schoolverlaters te registreren. Het CTVS kan ook melden hoeveel Marokkaanse scholieren de school voortijdig dreigen te verlaten. Scholen houden hun registratie van schoolverzuim van hun leerlingen niet goed bij, en/of geven deze registraties niet (tijdig) door aan Bureau Leerplicht. Scholen dienen hier sneller en strenger op aangesproken te worden door Bureau Leerplicht.

Kwetsbare groep leerlingen ondersteunen

Gezien de cijfers van CTVS lijken 14-, 15- en 16-jarige leerlingen in het vmbo de kwetsbaarste scholieren te zijn, die dreigen voortijdig hun school te verlaten. Ze haken af omdat ze een te laag of een te hoog schooladvies hebben gekregen, omdat ze problemen thuis hebben, of omdat ze te weinig ondersteuning van hun ouders en school krijgen. Ook een verkeerde schoolkeuze is een reden om van school te gaan, want jongeren zijn dan niet meer gemotiveerd om te leren. De meeste leerlingen vallen in het derde leerjaar uit. De verlokkingen van (snel) geld verdienen en spijbelen zijn dan moeilijk te weerstaan. Krijgen ze geen hulp en ondersteuning, dan verlaten ze daadwerkelijk zonder diploma hun school als ze 17 zijn.

In Nederland worden kinderen al op jonge leeftijd (12 jaar) geselecteerd voor verder onderwijs. Over- of onderadvies is in beide gevallen nadelig voor de verdere schoolloopbaan van kinderen. Hun talenten en kansen worden geen recht gedaan. Eenmaal in het verkeerde soort onderwijs beland is het moeilijk om alsnog naar het goede onderwijs over te stappen, en dan ook nog met opgelopen achterstand.

Met name allochtone leerlingen zijn kwetsbaar vanwege hun achtergrond en gezien het feit dat ze vaak een te laag schooladvies krijgen. Dit pleit voor een realistisch schooladvies in groep 8, ondersteuning in de vorm van individuele begeleiding, mentoring of tutoring in de brugklassen, en grotere ouderbetrokkenheid.

Behoefte aan betrokkenheid en toegankelijke informatie

Er blijkt een kloof te zijn tussen de Nederlandse school en de Marokkaanse thuissituatie, waardoor in ieder geval docenten en ouders elkaar moeilijk weten te vinden en te begrijpen. Over en weer zijn er onjuiste verwachtingen die misverstanden en onbegrip scheppen, hetgeen niet bevorderlijk is voor een regelmatig en constructief contact. Jongeren pendelen daartussen heen en weer, willen wel dat hun ouders het Nederlandse onderwijs beter snappen zodat ze meer steun van hun ouders krijgen,

maar vinden het tegelijkertijd ook wel makkelijk dat hun ouders zo weinig zicht op hun doen en laten hebben.

Ouders zeggen duidelijk dat ze meer informatie over het Nederlandse onderwijs willen, want ze hechten groot belang aan een goede opleiding voor hun kinderen. Toch is die informatie vanuit school (ouderavonden, nieuwsbrieven) niet vanzelfsprekend toegankelijk voor hen, en sluit die informatie ook niet altijd aan bij hun beleving en levensinstelling. Scholen zouden zich daar meer rekenschap van kunnen geven en creatievere manieren kunnen vinden om met ouders in contact te komen.

Ook meer keuzemogelijkheden in de grondslag van scholen, vooral in het voortgezet onderwijs, zou erg welkom zijn bij ouders. Er zijn slechts twee openbare scholen voor het voortgezet onderwijs in Gouda – het Coornhert Gymnasium en de Goudse Scholengemeenschap Leo Vroman voor vmbo-t, havo en atheneum – en de rest is van (zwaar) christelijke signatuur. Christelijke scholen zouden kunnen nadenken over hoe ze aantrekkelijker kunnen zijn voor islamitische leerlingen en hun ouders; beide leven immers naar een godsbesef en delen bepaalde waarden.

Goede communicatie is van cruciaal belang om de onderwijsproblemen van Marokkaanse jongeren aan te pakken. Niet alleen over wat er verwacht wordt van school, ouders en leerlingen, maar ook over discipline, grenzen van gedrag, overtredingen en straffen.

Betrek Marokkanen bij school met behoud van identiteit

Over de meeste oorzaken van de onderwijsproblemen van Marokkaanse jongeren is men het wel eens, blijkt uit verschillende bronnen. Maar de oplossingen worden vanuit verschillende perspectieven gezien en dus in verschillende richtingen gezocht, de partijen wijzen naar elkaar, en daarmee lijken de problemen in stand gehouden te worden.

Oplossingen worden tot nu toe vooral veel in procedures, samenwerking, kwaliteit en efficiency gezocht, de overleg-, zorg- en besturingsystemen rond jeugd worden steeds meer gestroomlijnd. Terwijl het aan de kant van contact maken, ontmoeten en communiceren te veel schort. Praten met de Marokkaanse jongeren, ouders en gemeenschap in plaats van over hen. Het jongerenwerk heeft wel meer oor & oog voor Marokkaanse mensen, maar kan er te weinig mee doen.

De Marokkaanse kant van het verhaal wordt te weinig in de oplossingen betrokken. Betrek Marokkaanse jongeren, ouders, beroepskrachten, moskee en de gemeenschap erbij. Neem Marokkaanse Gouwenaren serieus. Die boodschap klinkt door. Daar lijkt een huiver voor te bestaan, omdat het in strijd zou zijn met de integratie en inburgering in de Nederlandse samenleving.

Des te bemoedigender is het om te weten dat recent onderzoek van de universiteiten van Utrecht en Amsterdam heeft aangetoond dat naarmate Marokkaans-Nederlandse jongeren zich sterker op een positieve manier Marokkaans voelen, ze minder probleemgedrag hebben, meer zelfvertrouwen en het juist beter doen. Het onderzoek is uitgevoerd onder jongens en meisjes uit de tweede klas van het vmbo, van Nederlandse, Turkse en Marokkaanse afkomst. Deze onderzoeksresultaten pleiten dus alleen maar voor het aanpakken van problemen met Marokkaanse mensen, vanuit Marokkaanse normen, waarden en identiteit (Journal of Adolescence, online 22 januari 2008; NRC 2 februari 2008).

Vragen aan College van B&W

De AAR wil graag meer duidelijkheid van het college over de volgende zaken:

1. Het aantal voortijdige schoolverlaters varieert van 53 tot 240. Kan de wethouder dit verschil in cijfers verklaren? En wat is nu het juiste aantal voortijdige schoolverlaters?
2. Het CTVS heeft 95 leerlingen begeleid die de school dreigden te verlaten. Kan de wethouder Jeugd vertellen hoe het verder is gegaan met deze 95 leerlingen: hebben ze hun school succesvol afgemaakt of alsnog verlaten zonder diploma? Zijn ze naar een andere opleiding gegaan of hebben ze werk gevonden, met of zonder startkwalificatie? Kortom, wat zijn de resultaten van deze begeleiding? En wat doet de wethouder Jeugd met deze informatie?
3. De afgelopen jaren zijn al verschillende maatregelen genomen om de onderwijsproblemen van Marokkaanse scholieren aan te pakken. Kan de wethouder Jeugd vertellen wat hiervan de resultaten en effecten zijn geweest?

4. Er bestaan verschillende projecten voor probleemleerlingen, zoals Herstart, Rebound, Op de rails, Basta en Time Out. Kan de wethouder Jeugd vertellen wat de resultaten van deze projecten zijn? Hoeveel jongeren zijn begeleid in deze projecten? Hoe gaat het nu met ze?

3 AANBEVELINGEN

Ten besluit van dit advies wil de AAR aan de gemeente Gouda aanbevelingen doen die een positieve bijdrage leveren aan de onderwijspositie van allochtone, en met name Marokkaanse scholieren in Gouda. Daartoe heeft de AAR zich onder andere laten inspireren door goede voorbeelden in andere gemeenten.

Een van de aanbevelingen, te weten de schooloudercontactpersoon, is nader uitgewerkt, omdat de AAR van mening is dat hier veel winst uit te behalen valt voor zowel de jongeren en hun ouders als voor de school en docenten.

3.1 Goede voorbeelden elders

De projecten die hier genoemd worden beschouwt de AAR als inspirerend voor de aanpak van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten van Marokkaanse scholieren in Gouda. Ze zijn inspirerend vanwege de problemen, doelgroep, doelen en aanpak. De gemeente Gouda kan besluiten om deze projecten eveneens uit te voeren, dan wel ze te bestuderen en succes ingrediënten over te nemen.

Naam project	Doelgroep	Doel	Aanpak	Bron
Jongeren aanzet, Schiedam	Allochtone scholieren tussen 10 en 18 jaar	Voorkomen van schooluitval, bevorderen van schoolprestaties, ondersteuning van thuissituatie	Mentorschap. Allochtone studenten / werkenden begeleiden de jongeren (mentees)	Stichting Welzijn Schiedam, Abdel Essabri
School's cool	Brugklassers en hun ouders	Voorkomen van schooluitval, Ondersteunen bij overgang van basisschool naar brugklas	Mentorschap. Mentoren helpen thuis, met huiswerk en zinvolle vrije tijd	www.schoolscool.nl
Coach je kind	Marokkaanse ouders	Ouders ondersteunen bij opvoeding, inclusief school	Coaching en cursus	Koers Nieuw West, Amsterdam, Ariadne Doll
Ouders: present!	Ouders van spijbelaars	Ouders leren omgaan met spijbelen; informeren over school; kind terug in de klas	cursus	Plato, universiteit Leiden, Ingeborg Tönis
Omgaan met pubers in verschillende culturen	Migrantenouders	Ouders ondersteunen bij opvoeding en onderwijs	bijeenkomsten	www.stmeander.nl
Pubertijd	Turkse, Marokkaanse en Caribische ouders	Ouders leren omgaan met puberteit	Cursus die aansluit op culturele waarden	www.profor.nl
Schoolfort	Voortijdige schoolverlaters van vmbo	Terug naar school of aan het werk	Drie maanden vaardigheden opdoen	www.herstelling.nl Amsterdam
Titan	Schoolverlaters van 17 – 23 jaar	Positieve deelname door werk of school	Traject om vaardigheden op te doen	www.titan-nederland.nl

3.2 Mogelijkheden voor Gouda

Volgens de AAR zijn er meerdere mogelijkheden om de onderwijsproblemen met Marokkaanse Gouwenaren aan te pakken, die liefst tegelijkertijd uitgevoerd worden. Hierbij is het van belang om geen nieuwe structuren of overleggen in te zetten, maar gebruik te maken van het bestaande.

- Marokkaanse ouders activeren en *empoweren* in hun betrokkenheid bij school.
- Marokkaanse ouders tijdig bij problemen betrekken en hen serieus nemen.
- Succesvolle Marokkaanse Gouwenaren als rolmodellen inzetten.
- Werkervaringsplaatsen voor hangjongeren bij de politie
- Deskundigheid en betrokkenheid van de Marokkaanse gemeenteschap inschakelen: moskeeën, Marokkaanse hulpverleners, schoolloopbaanbegeleiding.
- Huisbezoeken in ere herstellen bij scholen. Zo komen ze in contact met ouders en dit werkt alleen maar positief naar ouders en leerling toe.
- Standaard huiswerkbegeleiding, vooral in de brugklassen (nu alleen voor probleemleerlingen).
- Scholen trainen op het gebied van communiceren met Marokkaanse ouders en jongeren.
- Schooloudercontactpersoon aanstellen.

3.3 Aanstellen van Schooloudercontactpersoon

Een van de aanbevelingen die AAR voor Marokkaanse scholieren van belang vindt, is de inzet van een schooloudercontactpersoon. Deze aanbeveling wordt in grote lijnen uitgewerkt.

De schooloudercontactpersoon legt het contact tussen de school en Marokkaanse ouders, met name als het gaat om verbinding maken tussen school, ouders en leerlingen. Daarnaast is hij/zij een vraagbaak bij wie ouders terecht kunnen met vragen over opvoeding en onderwijs. Ook het schoolmaatschappelijk werk kan hier een betekenisvolle rol spelen. Bovendien leidt de schooloudercontactpersoon Marokkaanse ouders naar cursussen en bijeenkomsten over taal, inburgering, opvoedingsthema's etc.

De schooloudercontactpersoon is op de ouders gericht, omdat zij de sleutel zijn voor een optimale schoolloopbaan van hun kinderen. Ouders zorgen voor randvoorwaarden voor goede prestaties van de kinderen op school, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat kinderen uitgerust en goed gevoed op school komen. Ouders kunnen het kind stimuleren in zijn ontwikkeling op school door bijvoorbeeld interesse te tonen in de schoolprestaties van hun kind of door te helpen met huiswerk.

Functie

De schooloudercontactpersoon bevindt zich midden in het krachtenveld van ouders, leerlingen en de scholen. Hij/zij zal een verbindende functie moeten vervullen tussen de genoemde partijen. Dit vraagt veel van de schooloudercontactpersoon. Een goede selectie van kandidaten en een effectieve structuur van aansturing, monitoring en deskundigheidsbevordering zijn nodig om de kwaliteit van de schooloudercontactpersoon te garanderen.

De schooloudercontactpersoon dient aangesteld te worden voor 32 uur tot maximaal 36 uur per week. Aanstellingen van minder dan 32 uur per week zijn niet mogelijk, omdat de schooloudercontactpersoon zijn /haar werkzaamheden over meerdere scholen spreidt en ook regelmatig in de avonden zal werken. Met een kleinere aanstelling kunnen zij niet voldoende bereikbaar en beschikbaar zijn voor ouders en docenten. De functie van de schooloudercontactpersoon is een toegevoegde functie. Dat betekent dat de schooloudercontactpersoon niet ingezet kan worden voor reguliere schooltaken. De functie-eisen en competenties zijn in bijlage 1 opgenomen.

Doel

Het doel van de functie van schooloudercontactpersoon is als volgt:

- Het vergroten van de betrokkenheid van Marokkaanse ouders bij de schoolloopbaan van hun kind, zodat leerlingen zich optimaal kunnen ontplooiën, een succesvolle schoolloopbaan kunnen doorlopen en niet voortijdig de school verlaten.
- Het bevorderen van het contact tussen ouders, leerlingen en school door het bieden van voorlichting en informatie, door als gastvrouw of -heer voor ouders een vraagbaakfunctie te vervullen, door overige medewerkers, mentoren en vakdocenten te ondersteunen bij hun contacten met ouders.

- Het vergroten van de opvoedingsvaardigheden en het bevorderen van onderwijsondersteunend gedrag van Marokkaanse ouders.
- Het bieden van informatie en ondersteuning aan mentoren, vakdocenten en andere schoolmedewerkers voor communicatie en het delen van de zorg voor de opvoeding met de ouders.
- Het bevorderen van de deelname van Marokkaanse ouders aan activiteiten die voor hen interessant of relevant zijn (informatie over onderwijs of opvoeding, een taal cursus of ontmoeting en uitwisseling).

Taken

Het takenpakket van de schooloudercontactpersoon ziet er in grote lijnen als volgt uit:

- Contacten leggen en onderhouden met Marokkaanse ouders.
- Fungeren als vraagbaak voor Marokkaanse ouders.
- Marokkaanse ouders informeren over relevante zaken aangaande de school en hun kinderen.
- Laagdrempelige activiteiten organiseren voor Marokkaanse ouders in samenspraak met de school, ondermeer over opvoeding, gezondheid en onderwijs.
- De school adviseren over de verschillende aspecten van ouderbeleid.
- Het team en de teamleden adviseren over, en ondersteunen bij contacten met ouders.
- De schooloudercontactpersoon legt in voorkomende gevallen contact tussen de ouders met het schoolmaatschappelijk werk.
- De schooloudercontactpersoon vormt ook een brug tussen Marokkaanse ouders en de school als het gewenst is dat ouders gebruik maken van taal en inburgeringscursussen.

De schooloudercontactpersoon wordt geïnformeerd of betrokken bij overleggen waar leerlingen en/of contacten met Marokkaanse ouders of het ouderbeleid van de school worden besproken. Hij/zij wordt ook betrokken bij de Brede School als ouderbeleid geagendeerd is. De schooloudercontactpersoon heeft structureel overleg met Bureau Leerplicht en ZAT's.

Organisatie

De pilot schooloudercontactpersoon is besproken in het overleg van de Lokaal Educatieve Agenda, waarin gemeente en schoolbesturen gezamenlijk werken aan verbetering van het onderwijs. De schooloudercontactpersoon werkt voor een cluster van scholen waar Marokkaanse leerlingen op school zitten. In de pilotfase bestaat een cluster uit maximaal 4 scholen.

De schooloudercontactpersoon kan formeel in dienst zijn bij de gemeente Gouda, maar materieel in dienst van de scholen. De schooloudercontactpersoon kan ook direct in dienst genomen worden door een van de schoolbesturen. In het laatste geval gaan scholen een detachingsrelatie aan met het schoolbestuur voor de inzet van de schooloudercontactpersoon. Over het werkgeverschap moeten duidelijke afspraken gemaakt worden.

Looptijd

De pilot duurt twee schooljaren. In deze periode krijgt de pilot de mogelijkheid om zich te ontwikkelen en de doelen te realiseren. Op het eind van het tweede jaar van de pilot vindt de evaluatie plaats. Na de evaluatie kan bezien worden of het project een structurele vorm kan krijgen in het Goudse onderwijsveld.

Kosten

De pilot kost op jaarbasis € 45.000. De totale projectkosten worden door schoolbesturen en gemeente betaald.

Literatuur

R. van den Berg (JSO), W. Buysse en B. van Waveren (Tympaan Instituut), 2006, *Naar meer inzet en meer samenhang. Onderzoek naar knelpunten en mogelijkheden voor een preventieve aanpak van voortijdig schoolverlaten in Zuid-Holland*. Gouda, JSO.

E. de Bruin (2008). *Marokkaansere Marokkaantjes zijn minder agressief*. In NRC, 2 februari 2008.

Bureau Leerplicht (2007), *School is goed voor jou. Jaarverslag 2006-2007*. Gemeente Gouda.

Coördinatieteam Voortijdig Schoolverlaten (2007), *Jaarverslag 2006-2007*. Regio Midden-Holland.

P.Curtis (2007), *All school pupils to get a behaviour mentor*. In: The Guardian, 11 december 2007.

Gemeente Gouda (2006), *Een Goudse toekomst. Gouds jeugdbeleid 2007 – 2011*. Gouda, gemeente Gouda.

Gemeente Gouda (2007). *Bevolking en grondgebied*. Gouda, gemeente Gouda.

Gemeente Rotterdam (2007), *Uitvoeringsnotitie schooloudercontactpersonen VO*. Rotterdam, JOS, september 2007.

C. Huisman (2008), *Hangjeugd succesvol aan de slag bij politie in Utrecht*. In De Volkskrant, 13 maart 2008

Journal of Adolescence, online 22 januari 2008

F. Kriek (2005), *Eindevaluatie Jeugdpreventie plan Gouda 2003 – 2005*. Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek.

M.Veldhuis (2005), *Werkmap Schooloudercontactpersoon in het voortgezet onderwijs – verbinding maken*. Rotterdam, Stichting De Meeuw.

N. van Zurk (2003), *Werelden van verschil. Over de problemen met betrekking tot Marokkaanse jongeren in het vmbo onderwijs in Gouda, gezien door de ogen van het schoolpersoneel, de Marokkaanse ouders en de jongeren zelf*. Amsterdam, Vrije Universiteit, Faculteit der Sociaal Culturele Wetenschappen, Culturele Antropologie/Sociologie der Niet/Westerse Samenlevingen.

Verslagen

Verslag van brainstormsessie AAR en Meander d.d. juni 2007 over onderwijspositie

Verslag van bijeenkomsten met Marokkanen in Gouda in 2004.

Bijlage 1 Competenties en functie-eisen schooloudercontactpersoon

De volgende competenties en functie-eisen gelden voor de schooloudercontactpersoon:

Voorwaardelijke competenties:

- Interpersoonlijke competenties: sociaal vaardig, uitnodigend, communicatief sterk, samenwerkingsgericht en initiatiefrijk.
- Inzicht in de school als organisatie en de positie van de schooloudercontactpersoon daarbinnen.
- Organisatorische competenties: resultaatgericht, taakefficiënt.
- Algemene competenties: Nederlands taalvaardig op niveau NT2 5/6 of HAVO/VWO, affiniteit met Marokkaanse ouders en competenties om te gaan met groepen ouders.

Taakspecifieke competenties:

- Kennis van en inzicht in de ontwikkeling van kinderen in de puberteit en de opvoedingsthema's en –problemen die zich daarbij kunnen voordoen.
- Kennis en ervaring met specifieke opvoedingsmilieus van Marokkaanse ouders.
- Kunnen aanbieden van themabijeenkomsten over de puberteit, het voortgezet onderwijs, opvoedingsthema's en diverse maatschappelijke onderwerpen.
- Inzicht in de positie van Marokkaanse scholieren en ouders.
- Met ouders in groepsverband kunnen werken.

Functie-eisen:

- HBO-werk- en denkniveau; bij voorkeur richting sociaal-pedagogische hulpverlening;
- Kennis van het voortgezet onderwijs.
- Ervaring in het werken met (groepen) ouders.
- Kennis van Marokkaanse cultuur.
- Goede beheersing van de Nederlandse taal in woord en geschrift.
- Functionele beheersing van het Arabisch en Tamazight.
- Een verklaring omtrent gedrag (VOG).

Colofon

Titel	Marokkaanse scholieren in Gouda: een advies voor een succesvolle schoolcarrière
In opdracht van	AllochtonenAdviesRaad Gouda
Uitvoerder	Autar Consultancy / Zoetermeer
Tekst	Krishna Autar en Jannephine Sniijders
Uitgave	AllochtonenAdviesRaad Gouda
Jaar van uitgave	2008

© Autar Consultancy Zoetermeer, maart 2008

Autar Consultancy
De Klerkplan 12
2728 EH Zoetermeer
www.autarconsultancy.nl